

Posudek diplomové práce

Název práce: Význam a vliv konceptů „dospělého člověka“ a „nenáboženské interpretace“ Dietricha Bonhoeffera na českou poválečnou křesťanskou teologii, eklesiologii a křesťanské zvěstování

Autor práce: Bc. Marek Janovský

Autor předložené diplomové práce zvolil náročné téma: pokusit se pokud možno zmapovat povahu dalekosáhlé odezvy několika konkrétních klíčových teologických konceptů Dietricha Bonhoeffera v českém teologickém prostředí.

Svou práci člení do tří základních oddílů: po úvodním nastínění cílů a metody práce představuje Dietricha Bonhoeffera z hlediska jeho prohnuté životní pouti a zejména z hlediska jeho intelektuálního vývoje, tedy jednotlivých stádií Bonhoefferova teologického myšlení. V této části autor zaměřuje pozornost na diskusi nad kontinuitou, respektive diskontinuitou Bonhoefferova myšlení, zejména v otázce vztahu jeho pozdních konceptů (dospělého světa a nenáboženské interpretace) k celkové stavbě Bonhoefferova životního díla.

V druhé části práce autor věnuje pozornost specifikům českého prostředí z hlediska Bonhoefferem sledovaných či diagnostikovaných charakteristik moderní doby. Vzhledem k tomu, že autorovi předložené diplomové práce jde o specificky *českou* odezvu na Bonhoefferovu koncepci dospělého světa a nenáboženské interpretace, sleduje v relevantní odborné literatuře svébytnou povahu české sekularity. A sice proto, že právě mimořádně vysoká míra sekularity v české společnosti se zdá být neobyčejně vhodnou nebo přinejmenším velmi svébytnou půdou pro rozvíjení Bonhoefferových myšlenek (ohledně dospělého světa, který už nepotřebuje náboženství). České prostředí se v tomto smyslu jeví jako mimořádně vhodným testovací terén pro Bonhoefferovy prognózy.

Poté, co nastínil charakteristické znaky české společnosti a kultury ve vztahu k sekularitě (a tedy domnělé či skutečné dospělosti moderního světa) věnuje autor ve třetí části pozornost jednotlivým etapám reflexe a interpretace Bonhoefferova myšlenkového odkazu (zejména jeho konceptů dospělého světa a nenáboženské interpretace) v české teologické literatuře. Tuto třetí část pak člení v podstatě podle chronologického klíče na jednotlivé etapy.

V průběhu celé práce autor pozorně sleduje jednotlivé způsoby interpretace, ale také dezinterpretace Bonhoefferových zmínek o dospělém světě a nenáboženské interpretaci v dopisech z vězení. Zabývá se otázkou, zda a nakolik Bonhoefferovi šlo především misiologickou adaptací křesťanské zvěsti tváří v tvář měnícím se společenským a kulturním podmínkám a do jaké míry mohl mít na mysli skutečnou zásadní revizi obsahu křesťanské zvěsti.

Zároveň klade otázku po možnosti ústrojného navázání na Bonhoefferovy teologické podněty vzhledem k měnícím se kulturním podmínkám, zejména vzhledem k novému vývoji na poli vztahu náboženství a společnosti.

Práce má přehlednou a logickou strukturu, oceňuji originální nápad tematizovat svébytnost českého prostředí (a jeho vysoké míry sekularisty) jakožto zvláštní pole pro ověřování Bonhoeferových prognóz.

Autor se nevyvaroval četných jazykových a stylistických pochybení (častá vyšínutí z vazby, nesprávné předložkové vazby, nesrozumitelně zakroucená souvětí). Práce zasloužila důkladnou jazykovou korekturu, která, pokud byla provedena, nebyla provedena dostatečně.

Na druhou stranu je třeba konstatovat, že autor pracoval pilně a pečlivě, prostudoval impozantní množství relevantní odborné literatury a závěry jeho badatelské práce jsou přesvědčivé a podnětné pro další bádání. práci nemohu nevytknout nepřítomnost německojazyčných zdrojů. V části věnované české odezvě je to pochopitelné, v části věnované Bonhoefferovu životu a dílu těžko.

Závěrem shrnuji: Vzhledem k silným i méně silným stránkám předložené práce navrhuji hodnocení C.

V Praze, 7. 6. 2021

Pavel Hošek

Jako podnět k obhajobě nabízím následující:

V práci se opakovaně hovoří o možnosti prověření Bonhoefferovy diagnózy či prognózy moderního světa jakožto „dospělého“. Nejsem si jistý, jak by toto prověření bylo možné provést. Jakými metodami? Jaké badatelské otázky by toto zjišťování vedly? Jak by se došlo od otázek k odpovědím?

Pokud vyložíme Bonhoefferovy návrhy nikoli jako návrhy revize obsahu evangelia, ale jako návrhy misiologické adaptace křesťanského zvěstování tváří v tvář měnícím se kulturním a společenským podmínkám (jak autor navrhuje), znamená to, že pokud se okolní společnost v příštích desetiletích stane nikoli méně, ale více náboženskou, mělo by mít rozvíjení Bonhoefferova odkazu podobu hledání nikoli nenáboženské, ale už-zase-náboženské interpretace evangelia? Má to nějakou hranici (aby nešlo o pouhou přizpůsobivost duchu doby)?